PORTRET S DAMOM

Fadiga, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:577247

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

THE ACADEMY OF ARTS AND CULTURE IN OSIJEK

Repository / Repozitorij:

Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ GLAZBENA PEDAGOGIJA

Matea Fadiga

PORTRET S DAMOM

Završni rad

Mentorica: red. prof. art. Sanja Drakulić

Osijek, 2018.

SADRŽAJ

1. Uvod …….… 1
2. Razrada teme i Portret s damom …….….. 2
3. Zaključak ……..... 27
4. Sažetak s ključnim riječima.....……..…. 29
5. Literatura ……. 29
6. Prilog ……..…. 29

1. UVOD

Kompozicija *Portret s damom*, za violinu i tamburaški orkestar nastala je u sklopu pohađanja kolegija *Osnove kompozicij*e kod skladateljice red. prof. mr. art. Sanje Drakulić. Ona mi je prenijela ljubav prema istraživanju u glazbi, prema kompoziciji i stvaranju nove literature, te ujedno postala i moja mentorica[1].

U početnoj fazi rada mi se činilo da je puno teže izražavati se glazbenim notnim tekstom, nego riječima. Tijekom istraživačkog i skladateljskog procesa, postepeno sam otkrila da se i ja mogu, dapače s lakoćom, izražavati pomoću muzike, da mogu skladati. Slobodno, iz zraka, iz ničega...[2]

Kao polazna točka ove kompozicije poslužila je zamisao o pisanju kratke i jednostavne kompozicije za solo violinu i orkestar. U toj kompoziciji violina donosi temu, a orkestar istu razrađuje do kraja skladbe.

Od početka smo odredili da budući stavak bude prikladan za samostalno izvođenje, ali da ostavi mogućnost i za cijelu suitu, ciklus od nekoliko stavaka koji bi bili povezani srodnim materijalom. Takva suita bi prerasla u diplomski rad.

Pišući kompoziciju *Portret s damom*, za violinu i tamburaški orkestar spoznala sam što zapravo znači biti autor glazbe i kako je ogromna snaga univerzalnog glazbenog izričaja. Moj prvotni motiv, mali glazbeni impuls, oblikovao se u ideju te prerastao u cjelovit glazbeni stavak, koji je sasvim neočekivano postao i moj završni rad. Naime, skoro svaki čovjek u stanju je odpjevušiti odmah, izmisliti neki glazbeni motiv. Ali kako od tog zrna napraviti kompoziciju? E, za to je potrebno dobro savladati zanat i svakako je poželjno raditi s mentorom koji umije voditi drugu osobu njezinim vlastitim putem.

---

[1] U okviru predmeta *Priređivanje za ansamble*kod iste profesorice na trećoj godini studija Glazbene pedagogije napisala sam uspješne obrade za vokalne sastave. Bilo je to posve novo i obogaćujuće iskustvo za mene koje me ponukalo da upišem izborni predmet *Osnove kompozicije* i nastavim usavršavati svoje kreativne potencijale.

[2]Obrade narodnih napjeva koje sam ranije priredila, bile su naravno uvjetovane i određene samim narodnim napjevom. Oko tog napjeva gradila se kompozicija. To je bio zapravo odličan način za uvod u kompoziciju. Međutim, sada nije bilo napjeva, ni teksta pjesme, ni forme ni ničeg drugog zadanog – već samo potpuna bjelina. Smatram da bi svaki profesionalni glazbenik morao osjetiti što je to bjelina koja stoji na praznom papiru ispred skladatelja i sam je ispuniti tu bjelinu barem jednom u životu.

2. RAZRADA TEME

„Ono što je važno u umjetnosti nije tražiti nego nalaziti“[3], govorio je Picasso. Zbog toga je težište ovog završnog rada sam pronalazak, partitura skladbe, a objašnjenja procesa traženja su u drugom planu. Ovaj završni rad je dakle prvenstveno stvaralačke prirode.

Izvođački sastav

Izbor instrumentarija je bio uvjetovan činjenicom da se skladatelj najlakše izražava na onim instrumentima na kojima i sam svira. Kako ja sviram i violinu i sve instrumente tamburaškog orkestra, odabran je upravo takav sastav.

Drugi važni čimbenik prilikom odluke o izboru instrumentarije je studentski tamburaški orkestar kojega smo imali na dispoziciji. Čak štoviše, još u ranoj fazi rada bilo je izvjesno i vrlo poticajno za mene, da ukoliko rezultat bude uspješan, djelo će doživjeti svoju prvu izvedbu na godišnjem koncertu orkestra u okviru *Pete smotre studentskih kompozicija i aranžmana „Čujte i počujte“*[4].

Odnos skladatelja, izvođača i publike

Glazbeno djelo je fenomen koji ne postoji bez tri čimbenika, a to su skladatelj, izvođač i publika. Glazba je jedina od umjetnosti koja funkcionira na taj način. A ja sam se našla u ulozi onoga koji daje upute, zapisane crne točke na papiru. Prvo sam shvatila da moje crne točke na papiru ne predstavljaju same po sebi ništa osim točaka. Oni koji ne čitaju notni tekst mora da su još više zaprepašteni činjenicom da sva divna glazbena klasika potiče od običnih crnih točaka na papiru.

Put od crnih točaka do glazbe je dalek. Ukoliko neki izvođač odsvira za sebe u svojoj sobi moj notni zapis, da – to je već jedna stepenica više, ali to će postati glazba tek onda kada njegovu izvedbu čuje publika. Dakle, pisanje vlastite skladbe je bilo novo iskustvo za mene

[3] O lijepom, priredio Milivoj Pilja, Zagreb, Empyros, 1995., str.34

[4] Smotru je na akademiji osmislila i pokrenula Sanja Drakulić 2012. godine. Održava se jednom godišnje u lipnju. Profesorica je uočila da veliki broj studentskih radova nastalih u okviru obaveznoga kolegija *Priređivanje za ansamble I. i II.* te izbornoga kolegija *Osnove kompozicije* umjetničkom razinom zaslužuje javnu izvedbu. K tome studenti su i glavni izvođači na smotrama. Nezaboravan je doživljaj prve izvedbe koja svakom autoru znači uzbuđenje, radost i nadahnuće. Studenti ne samo da imaju priliku čuti vlastite skladbe, već će ih čuju u kontekstu skladbi svojih kolega, u obliku javnog ispita pred publikom i nastavnicima.

koja sam do tada bila u ulozi izvođača ili publike. Ovo navodim zbog činjenice da sam tijekom skladanja, u procesu samokritike, koristila sva iskustva koja sam stekla kao izvođač ili kao publika te naravno znanja i vještine iz dugogodišnjeg školovanja.

Koncept

Ukratko opisan koncept kompozicije *Portret s damom* je ispuniti skladateljski zadatak – napisati stavak za solo violinu i tamburaški orkestar, u kojemu se solo instrument i orkestar međusobno nadopunjuju iznošenjem i razradom tema. Međutim, traj zadatak je moguće riješiti na nebrojeno mnogo načina. Koji odabrati?

Koncept kao nacrt, grafički prikaz, orijentir ili putokaz kako prijeći put od točke A to točke B, odnosno kako od takta broj 1 stići do dviju crta u zadnjem taktu – prolazio je kroz razne faze promišljanja i razrade. Nasreću, uspostavilo se da imam prirodno urođenu glazbenu intuiciju koja me nepogrešivo vodi na tom putu. U procesu promišljanja odnosa u glazbenoj strukturi pojavila se i aluzija na slike, na portrete s damom, pa je ta određena doza programnosti učinila skladanje još atraktivnijim.Tamburaški orkestar izabrala sam iz nekoliko razloga, a prvi je svakako taj što je tambura moj prvi instrument koji je bio uvertira mojeg glazbenog života.

Skice za portrete

Ovom kompozicijom htjela sam istaknuti i kontraste koji se pojavljuju u odnosima dionica u skladbama za solo instrumente i orkestar. Naime, ti odnosi mogu biti više ili manje ravnopravni. U ovom slučaju, orkestar će poglavito imati glavnu ulogu u razradi jedne teme, a solo instrument će se pojavljivati s laganom „damskom“ temom kroz kompoziciju. Zato se i skladba zove *Portret s damom*.Violina se takoreći ponaša damski. Veće ili manje skupine tamburaških instrumenata kao da se *slikaju* u portrete s *damom* violinom.Te skupine predstavljaju jednu osobnost, jedno cjelinu, pa je zato adekvatan termin *portret*[5]. Relacije unutar i između skupina su slične, ali su kombinacije drugačije. Izbor solirajućeg instrumenta pao je na jedan od najvirtuoznijih instrumenata, violinu. s tim da je u ovoj skladbi namjerno naročito istaknuta pjevna dimenzija tog instrumenta.

[5]Portret je umjetnički prikaz ljudske glave u likovnoj umjetnosti. Dakako, u naslovu kompozicije termin portret nije mišljen doslovno, nego uz pjesničku slobodu.

Tijekom priprema, a i u radu na kompoziciji korišten je niz skica. Skice su predstavljale orijentaciju u prostoru i vremenu, obliku skladbe, dinamici, tempu, agogici, instrumentaciji, motivskoj razradi i drugim glazbenim parametrima.

Upotreba tamburaškog orkestra

Kompozicija *Portret s damom* pisana je za solo violinu i tamburaški orkestar kojeg čine tri bisernice, tri brača, čelo i berde. Iako je ideja kompozicije od početka bila pisanje za tamburaški orkestar, bugarija nije pronašla svoje mjesto pod okriljem ovog naslova. Razlog tome nije namjerno degradiranje bugarije, već je priroda samog instrumenta kontradiktorna ugođaju kompozicije u kojoj se istovremeno razrađuju dvije glazbene teme, te se međusobno nadopunjuju. Iako bugarija ima sposobnost prilagodbe na nove uvjete sviranja, moja je konačna odluka bila ne iskoristiti potencijal koji bugarija pruža. Razlog tome je moje iskustvo u sviranju tambura. Ukoliko ne razumijete o čemu pričam, objasnit ću u nastavku.

Bugarija ili kako se u narodu naziva *kontra* je intrument koji krasi gotovo svaki tamburaški sastav i daje punoću tona, te obogaćuje ritam sekciju. Štim bugarije nije u kvartama kao i ostale tambure, već je prilagođen kako bi se što lakše svirali akordi. Stoga na praznim žicama bugarije nalaze nam se slijedeći tonovi: E – Gis – H – E gledajući od prve do četvrte žice. Budući da je kompozicija namijenjena izvođenju, smatram da bi melodijska linija u dionici bugarije koja i nije tako česta pojava,(mnogi intrumentalisti nemaju praksu svirati melodiju na bugariji) mogla biti razlog neizvođenja kompozicije ukoliko se radi o neprofesionalnom ili mladom tamburaškom ansamblu. Iako u ovoj kompoziciji nemamo priliku čuti bugariju, svakako planiram iskoristiti njezin potencijal u nekom budućem glazbenom djelu.

Osvrt na strukturu

Prva tema koja je iz mog kompozitorskog uma prešla na papir i iz koje je nastalo cijelo djelo pojavljuje se prvi puta u trećem taktu gdje ju donosi violina. Istu temu, često s varijacijama susrećemo kroz cijelu kompozciju i u svim dionicama. Druga tema pojavljuje se već u petom taktu u dionici violine. Drugu temu zapisala sam slušajući prvu temu u izvedbi orkestra, stoga dvije teme koje na trenutke zajedno plešu razrađujući i nadopunjujući jedna drugu, jedna su cjelina.

Veliki trud uložila sam na pisanje i priređivanje tri dionice bisernice i tri dionice brača. Ideja pisanja bila je ravnopravno rasporediti sve ideje na tri dionice, kako bi trećoj bisernici i trećem braču pridala veću važnost nego je to do sada bila praksa u pisanju za tamburaške ansamble.

Molski dio kompozicije koji se javlja u tridesetom taktu, a donose ga bračevi, dolazi kao kontrast na prvi dio kompozicije. Sve do početka kadence, drugi dio kompozicije zvuči kao vesela igra svih instrumenata koji se igraju na igralištu pod imenom *Portet s damom.*

Kadenca koja se proteže kroz zadnja četiri takta, svojim preslikavanjem kroz sve prisutne dionice, svakim instrumentom daje prekrasan harmonični završetak prvog dijela moje prve autorske kompozicije.

Portret s damom

Matea Fadiga

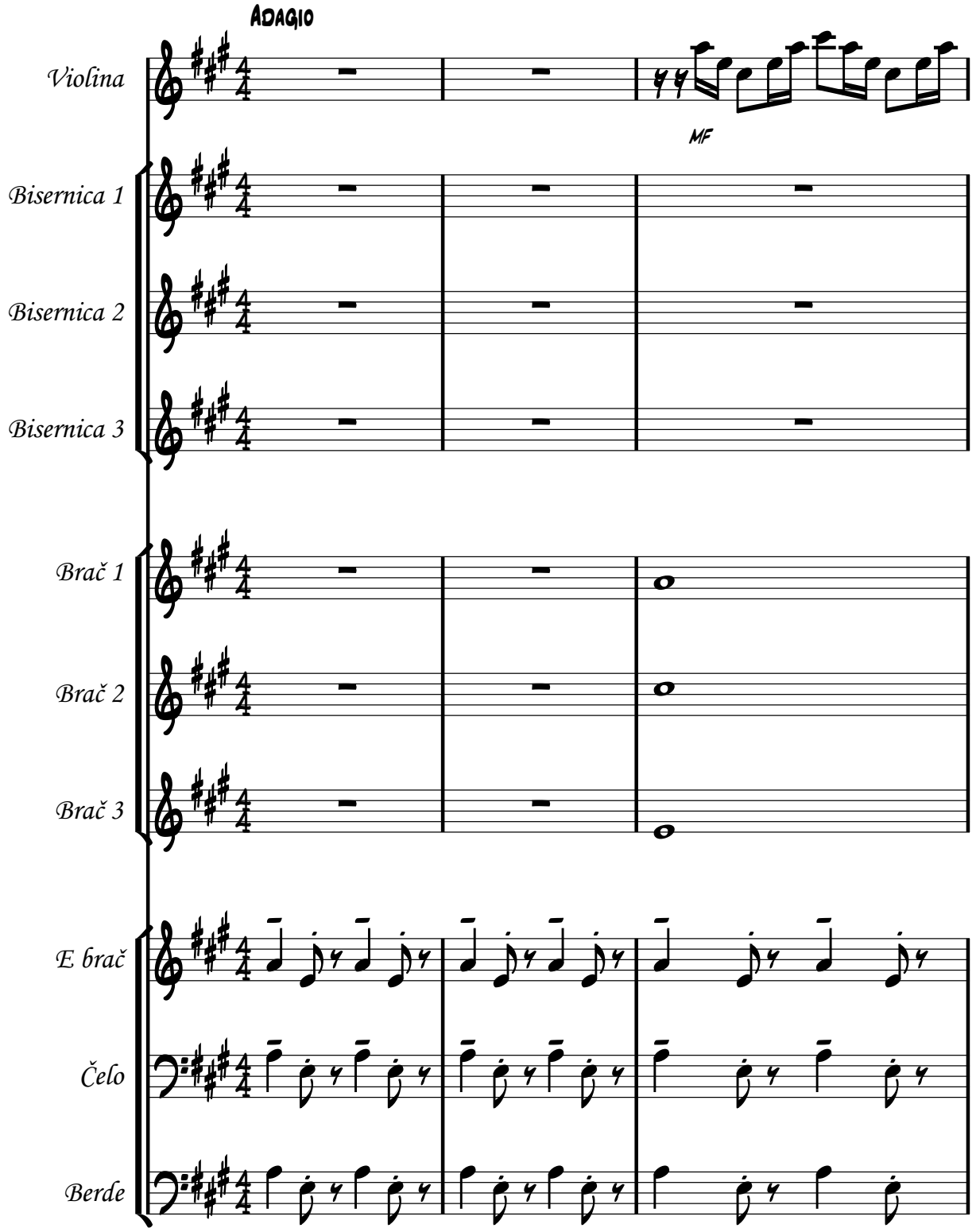

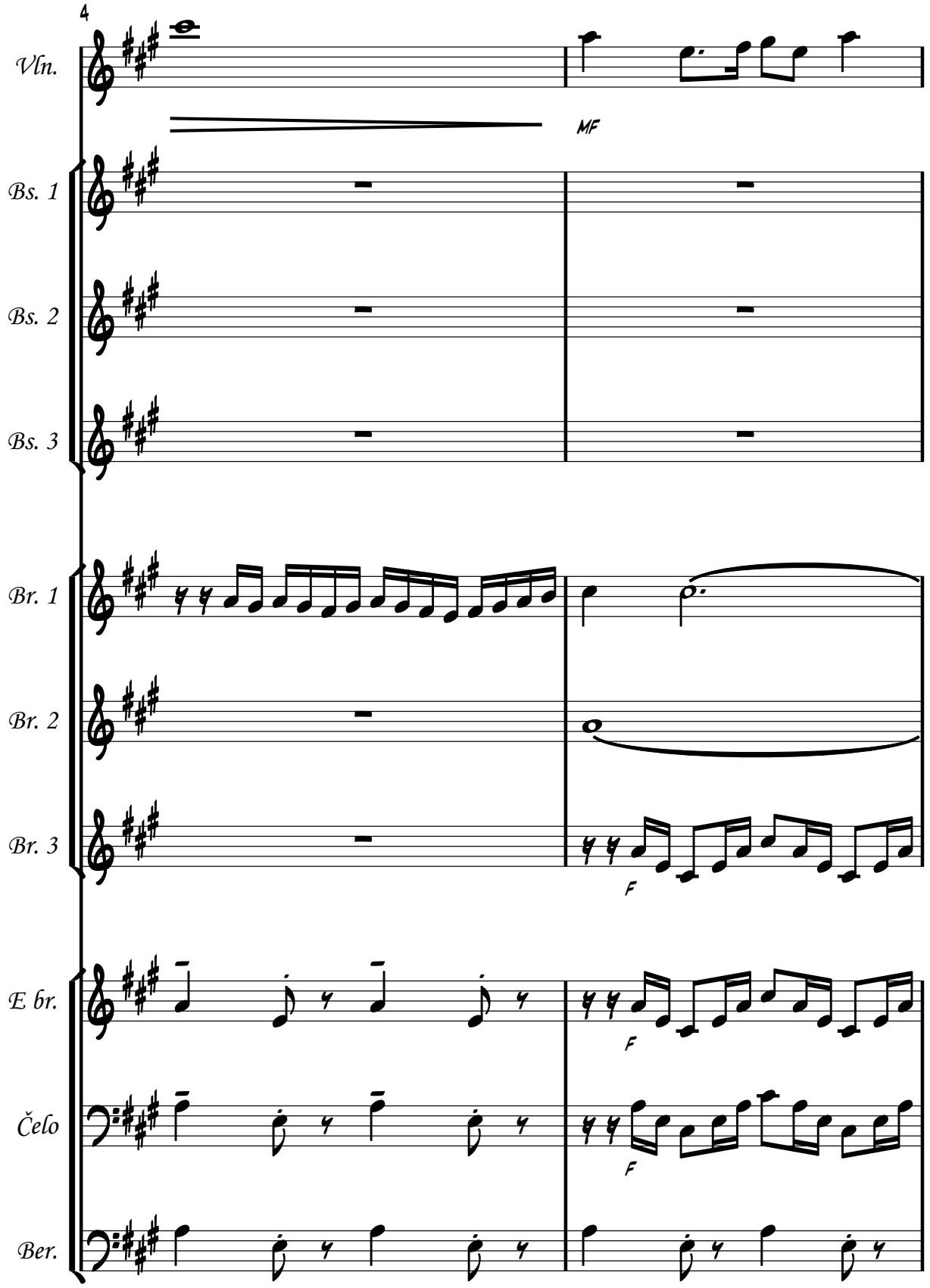
4
Vln.
MF
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
F
E br.
F
Čelo
F
Ber.

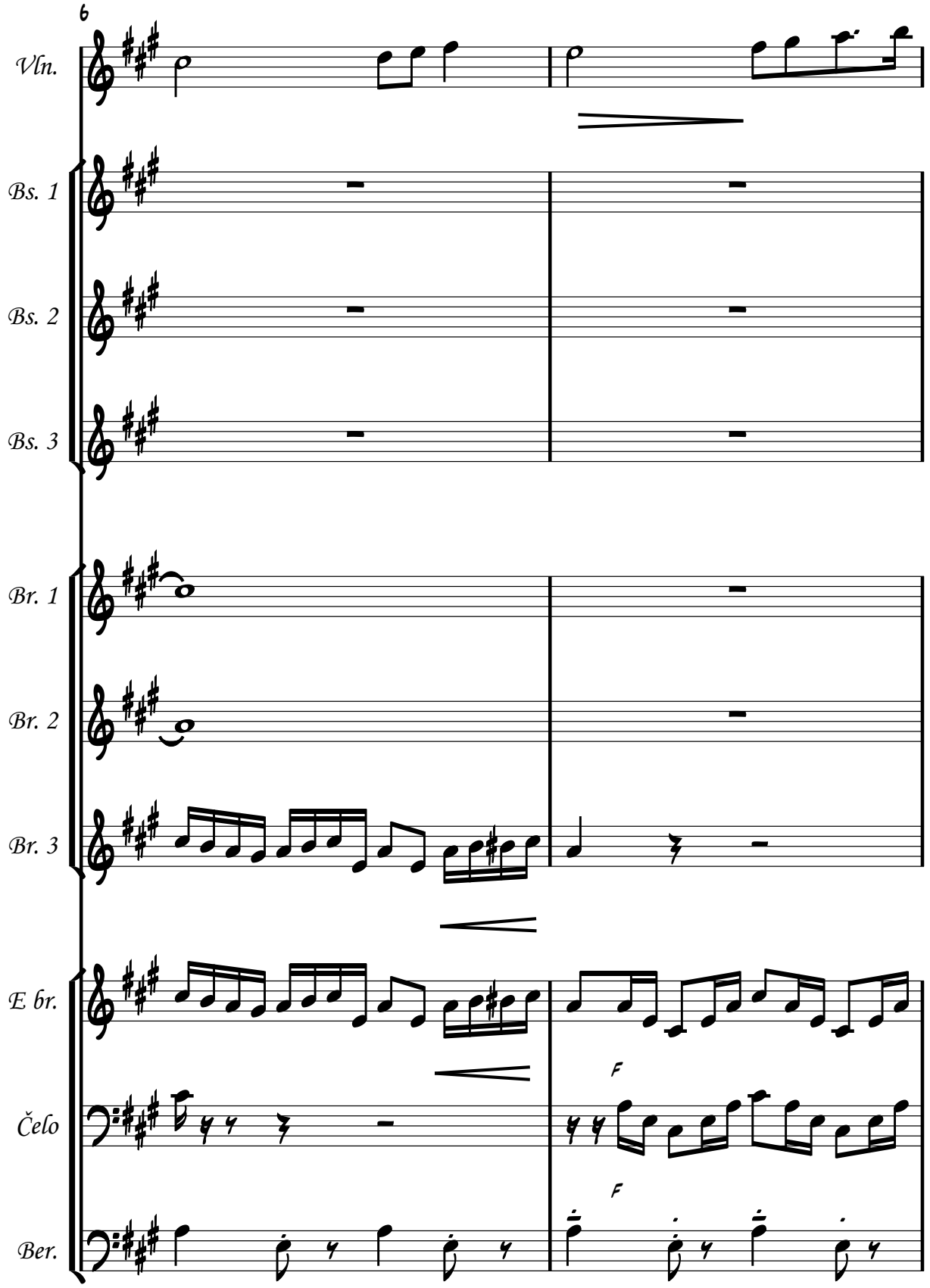
6
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
F
Ber.
F

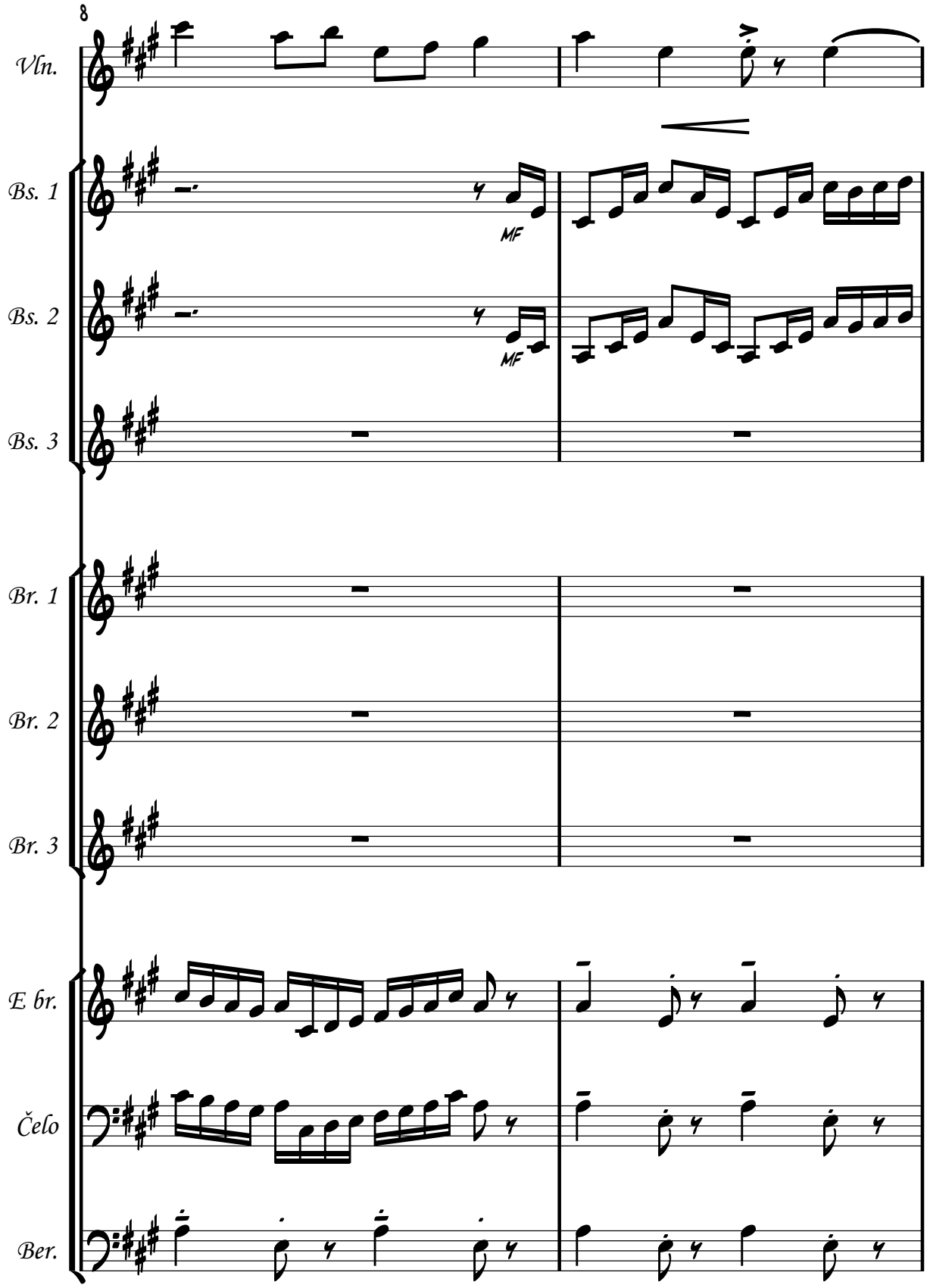
8
Vln.
Bs. 1
MF
Bs. 2
MF
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

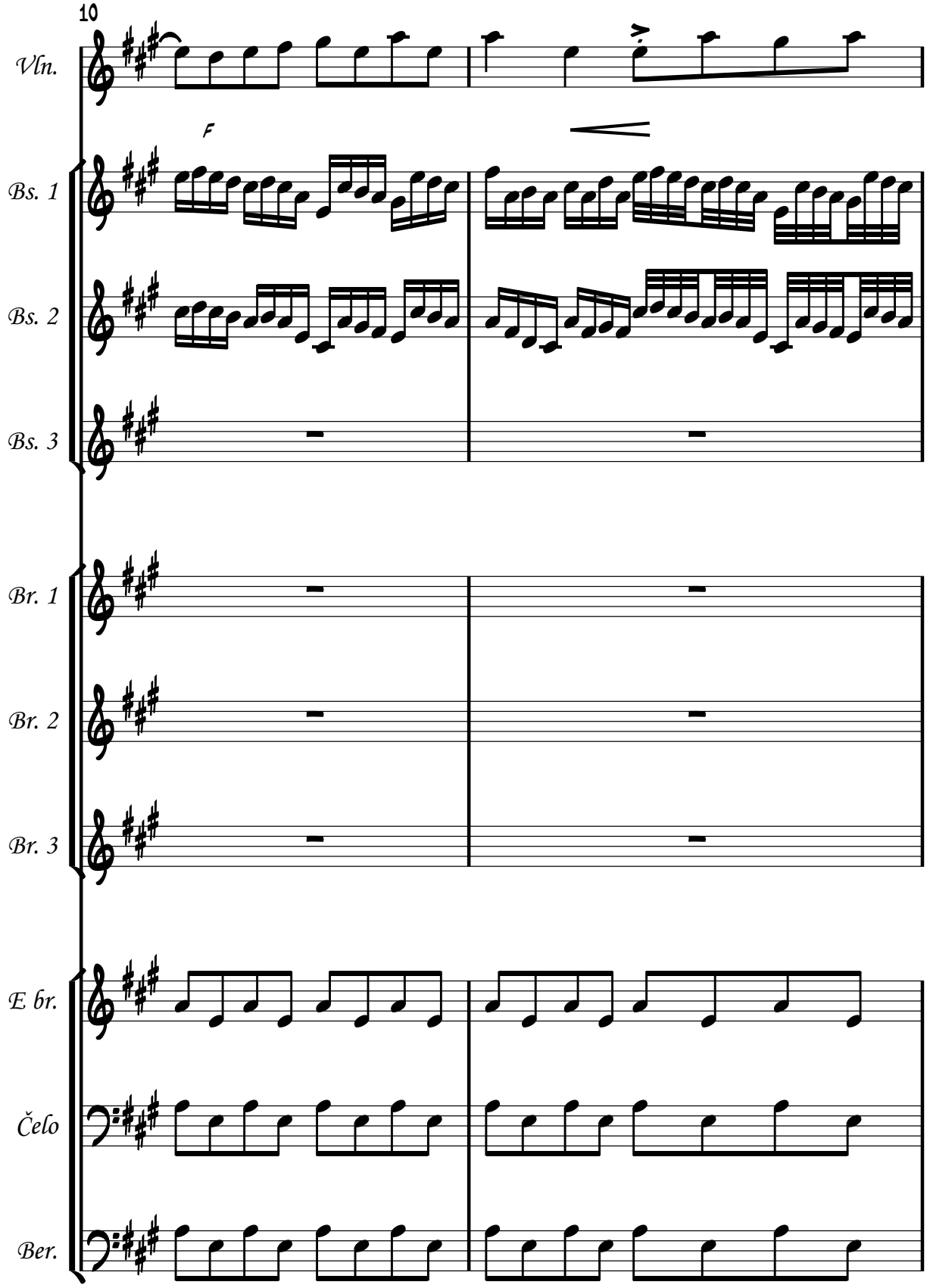
10
Vln.
f
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

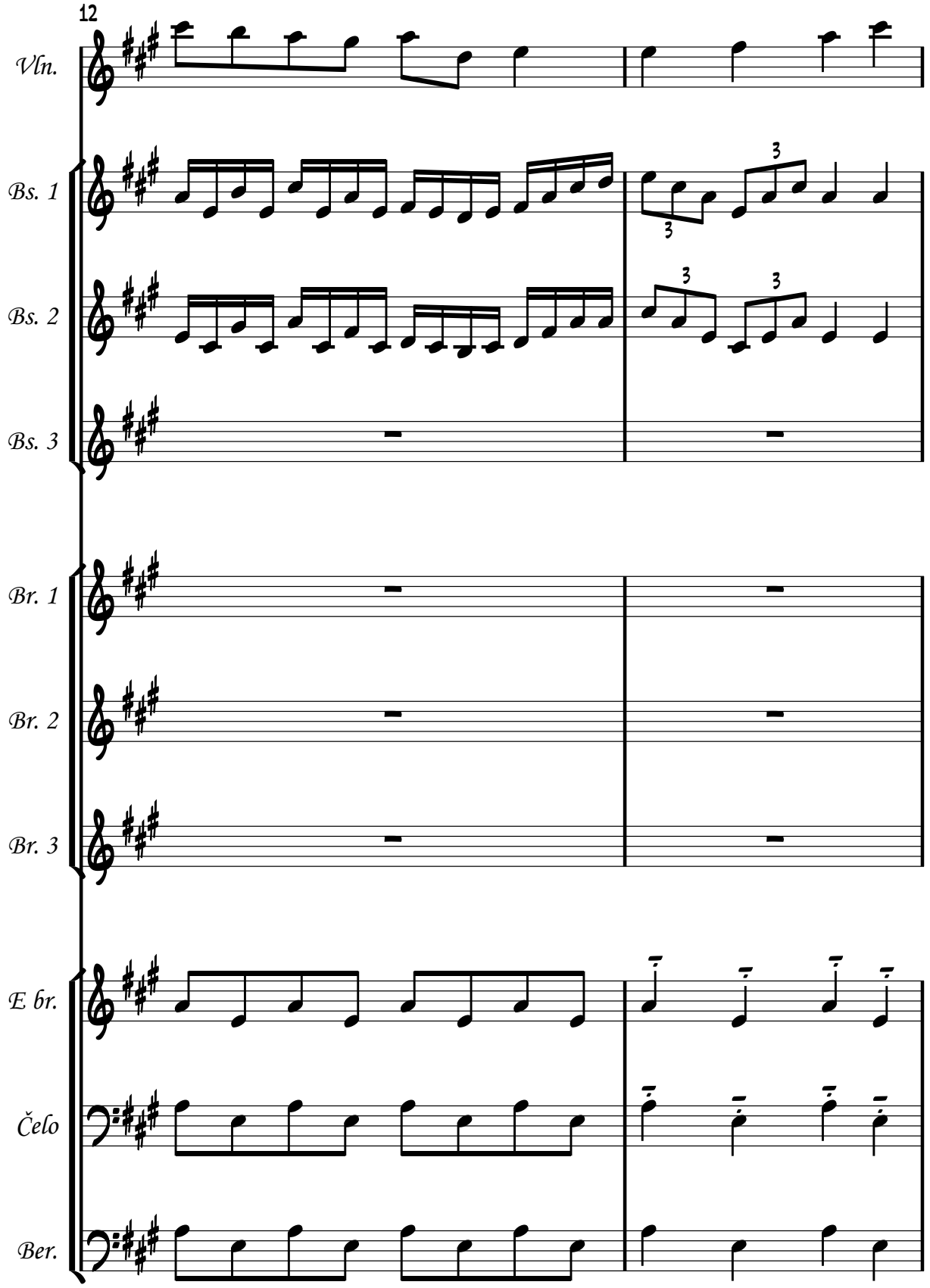
12
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

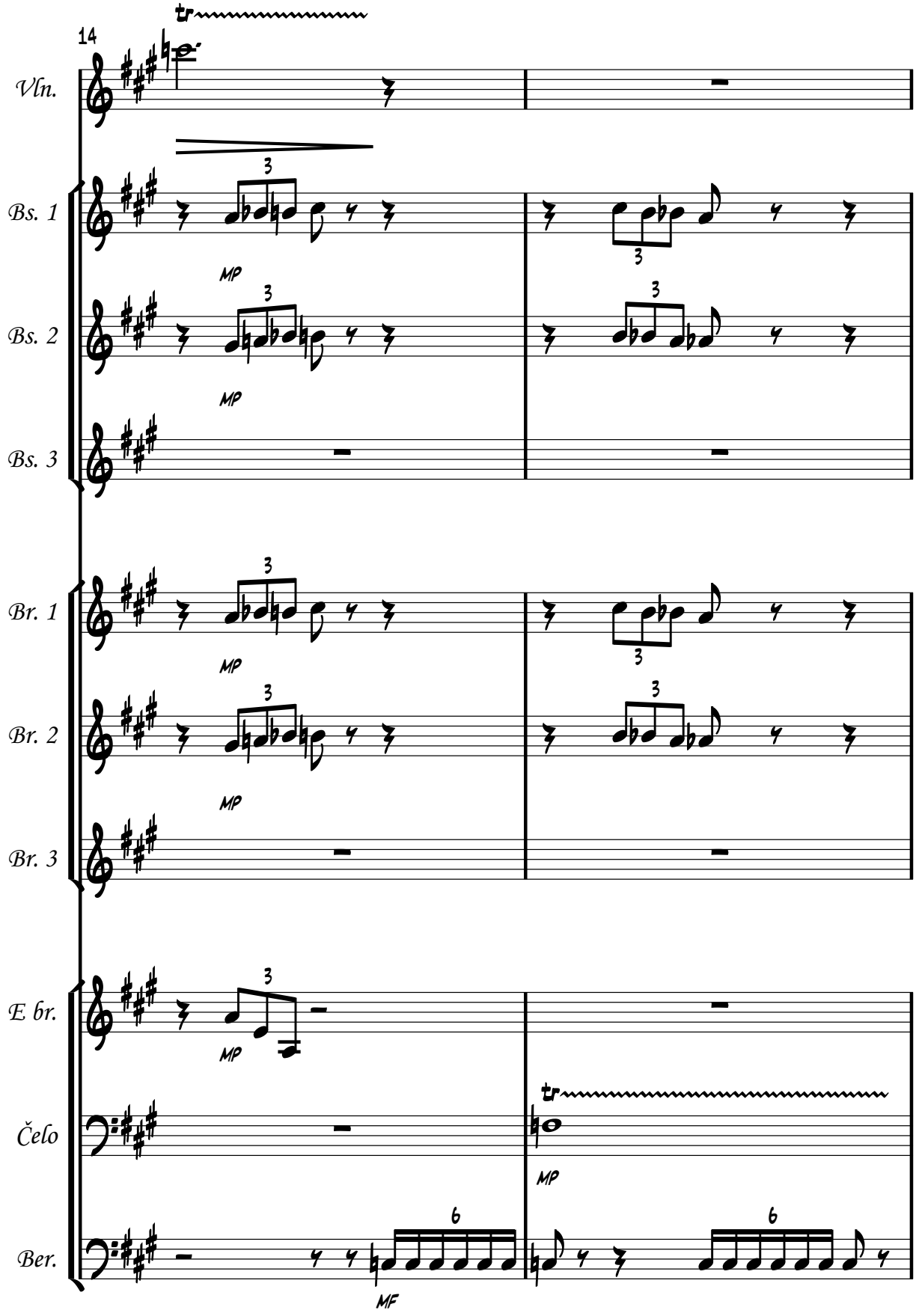
14
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.
tr
MP
MF

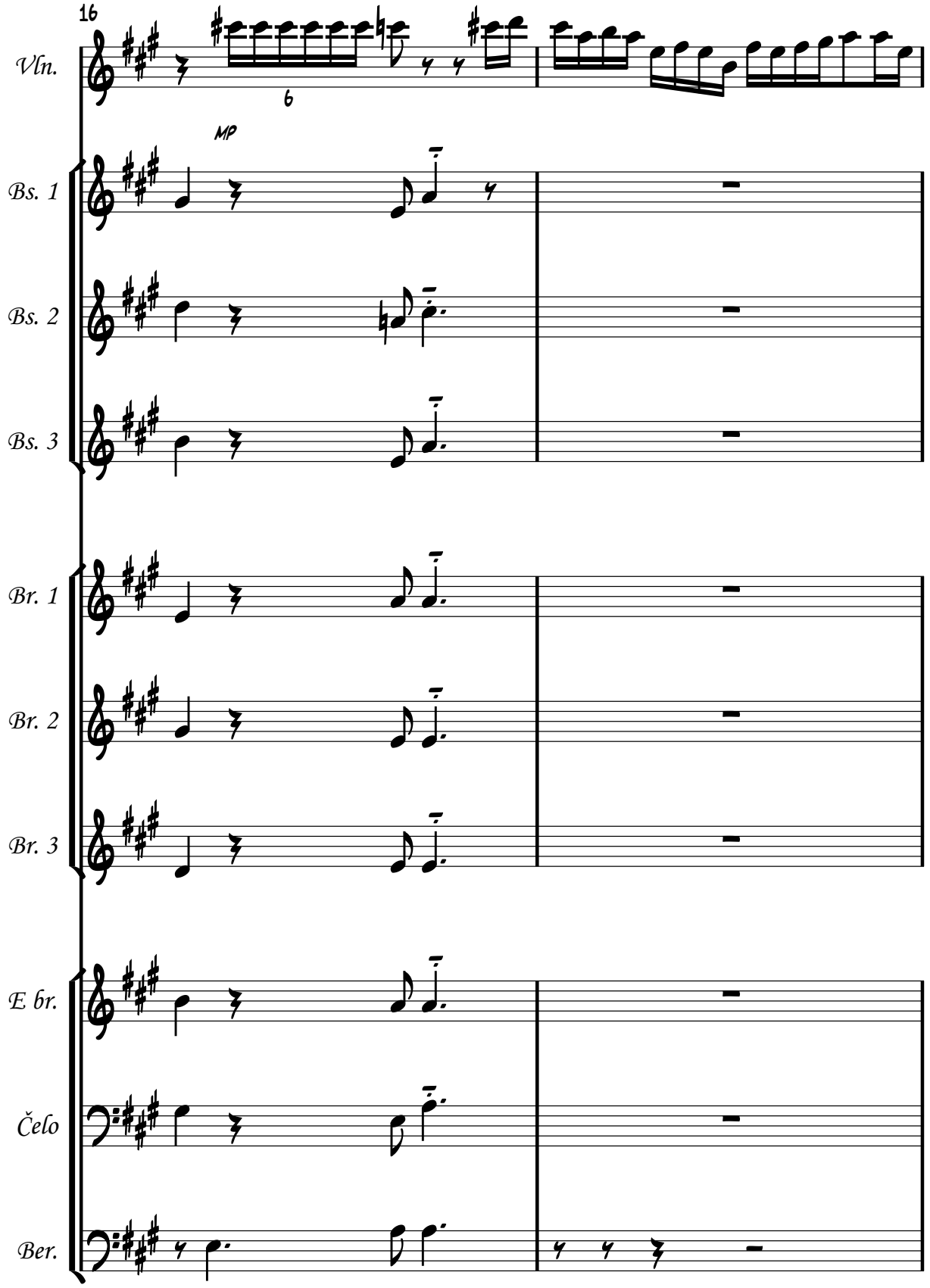
16
Vln.
6
MP
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

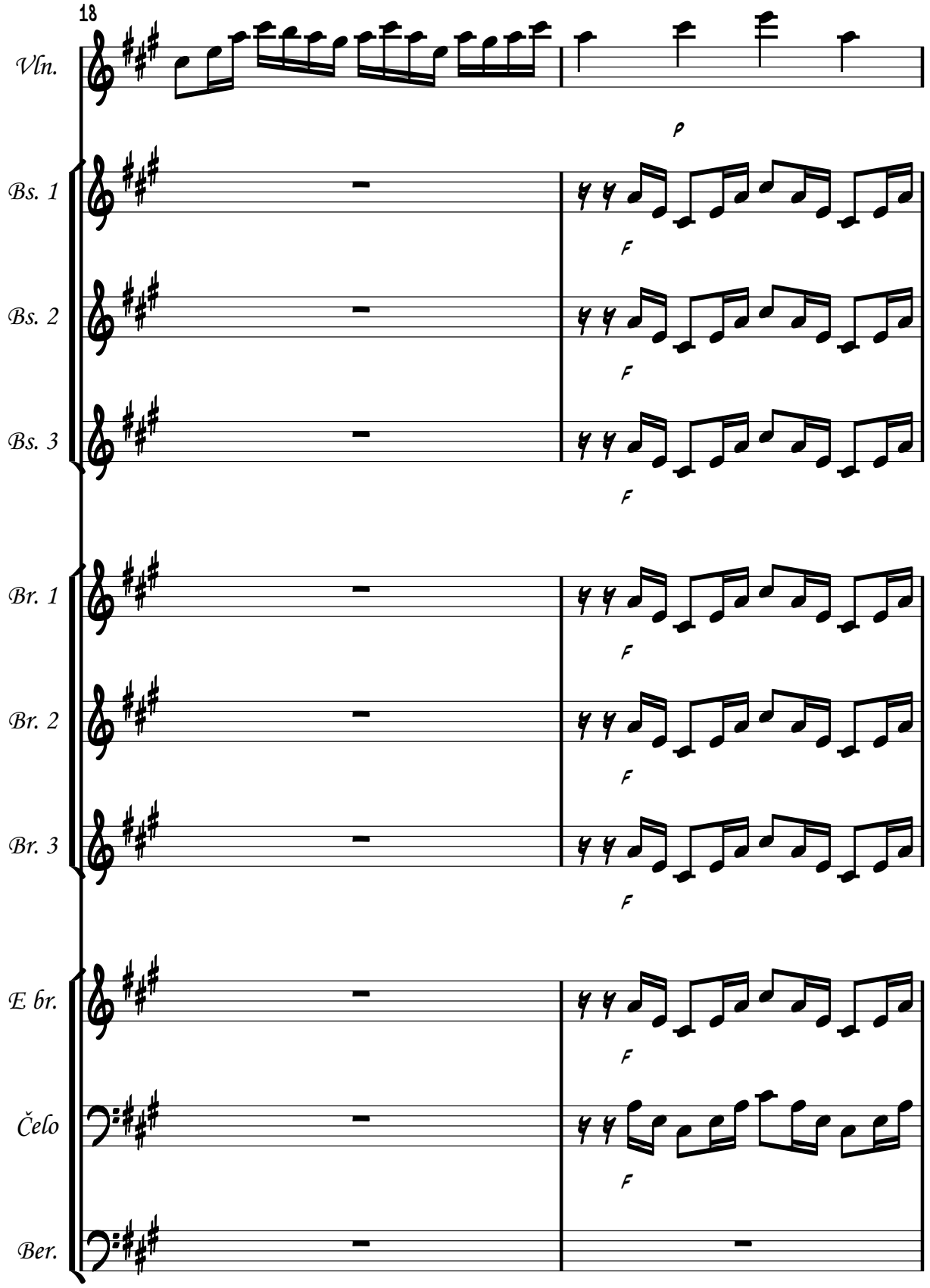
18
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.
p
f

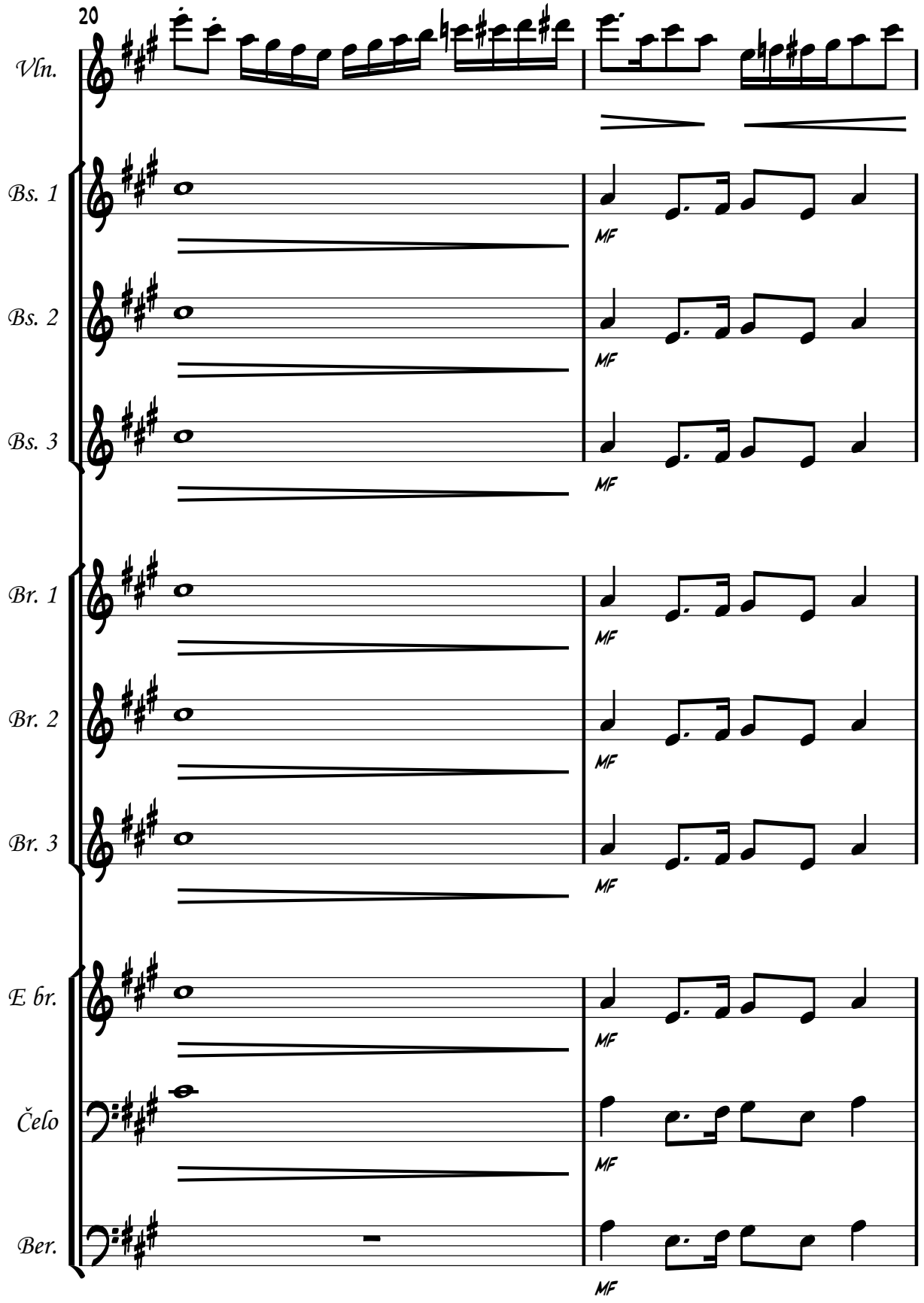
20
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.
MF

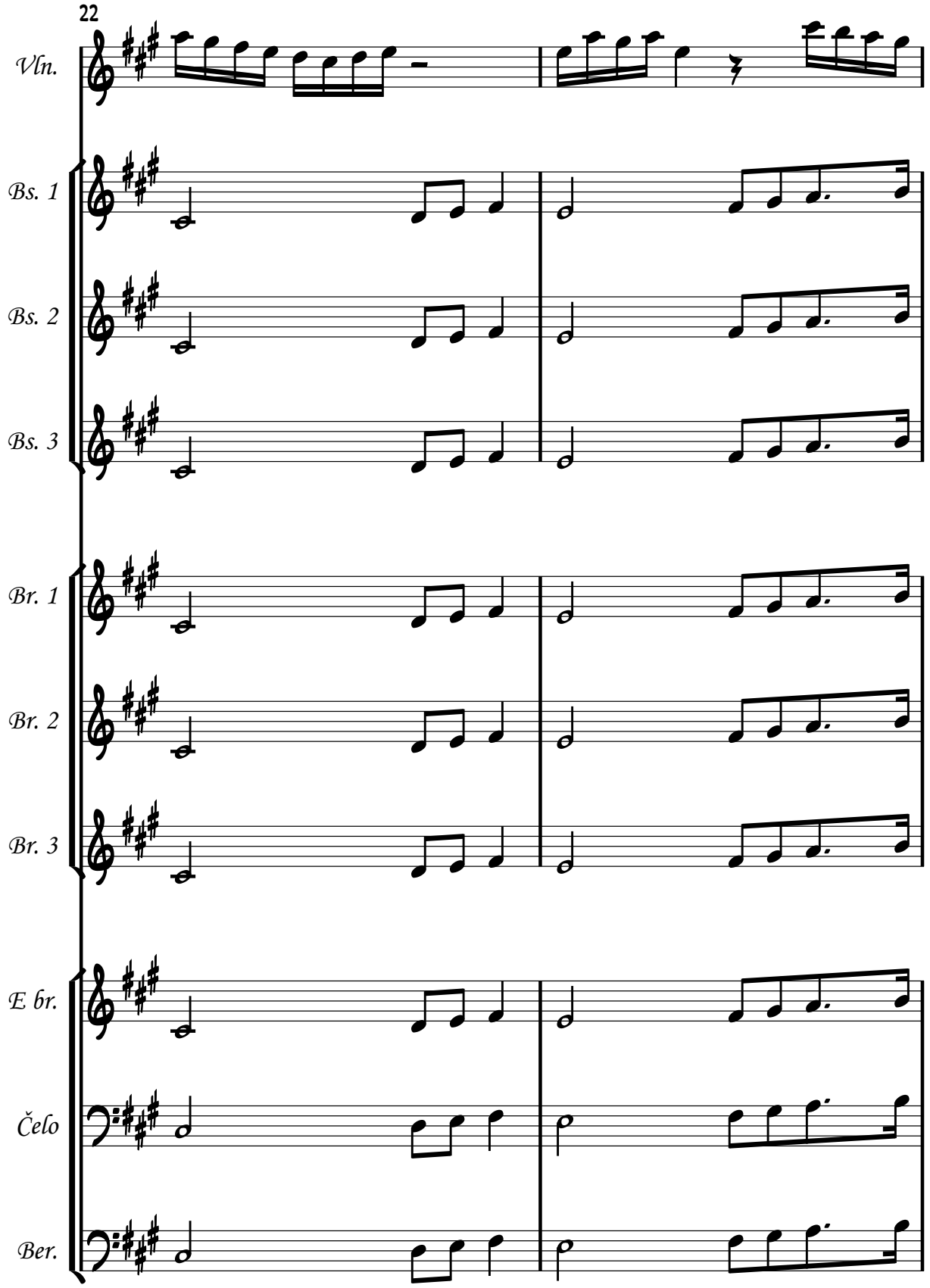
22
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

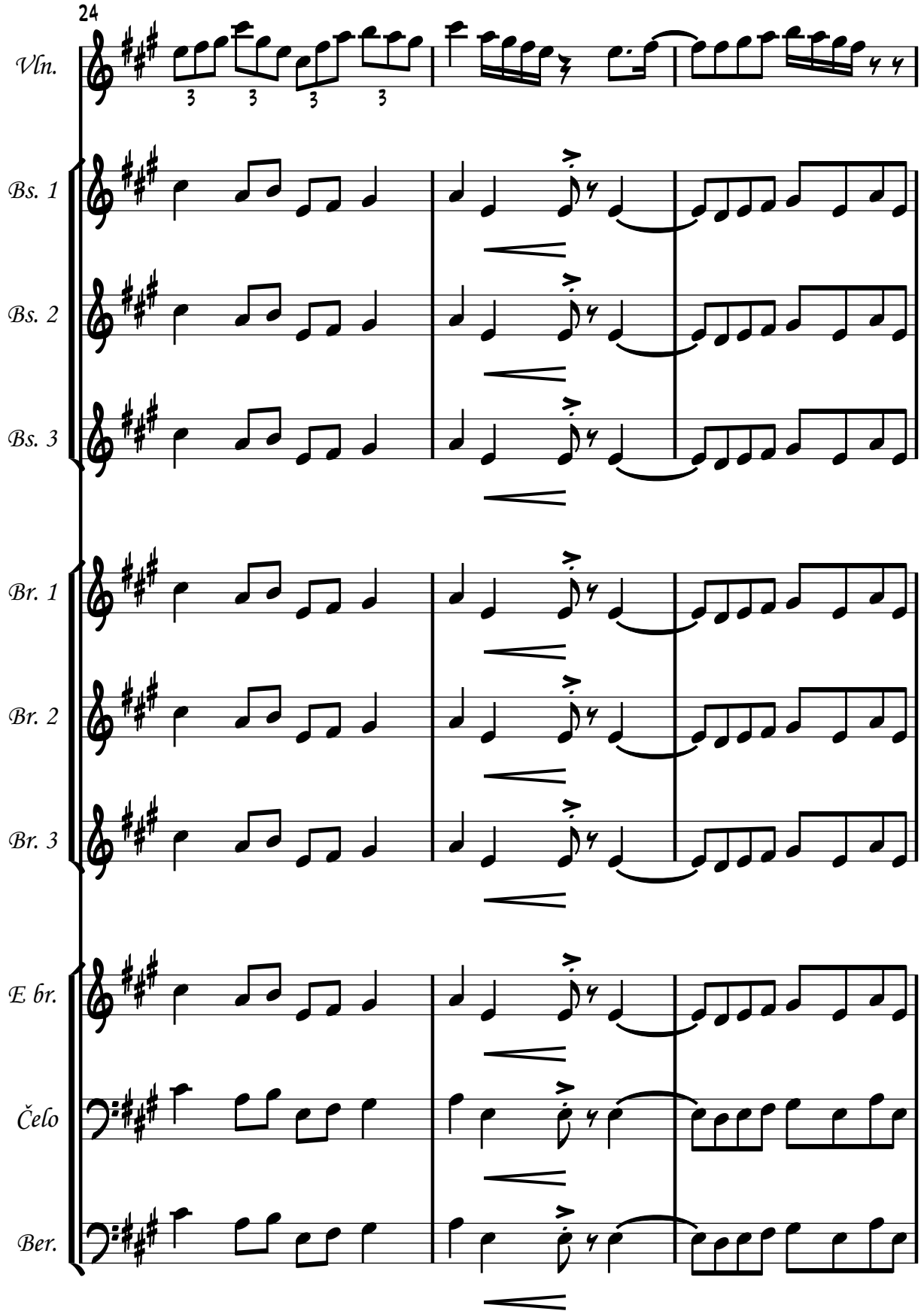
24
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

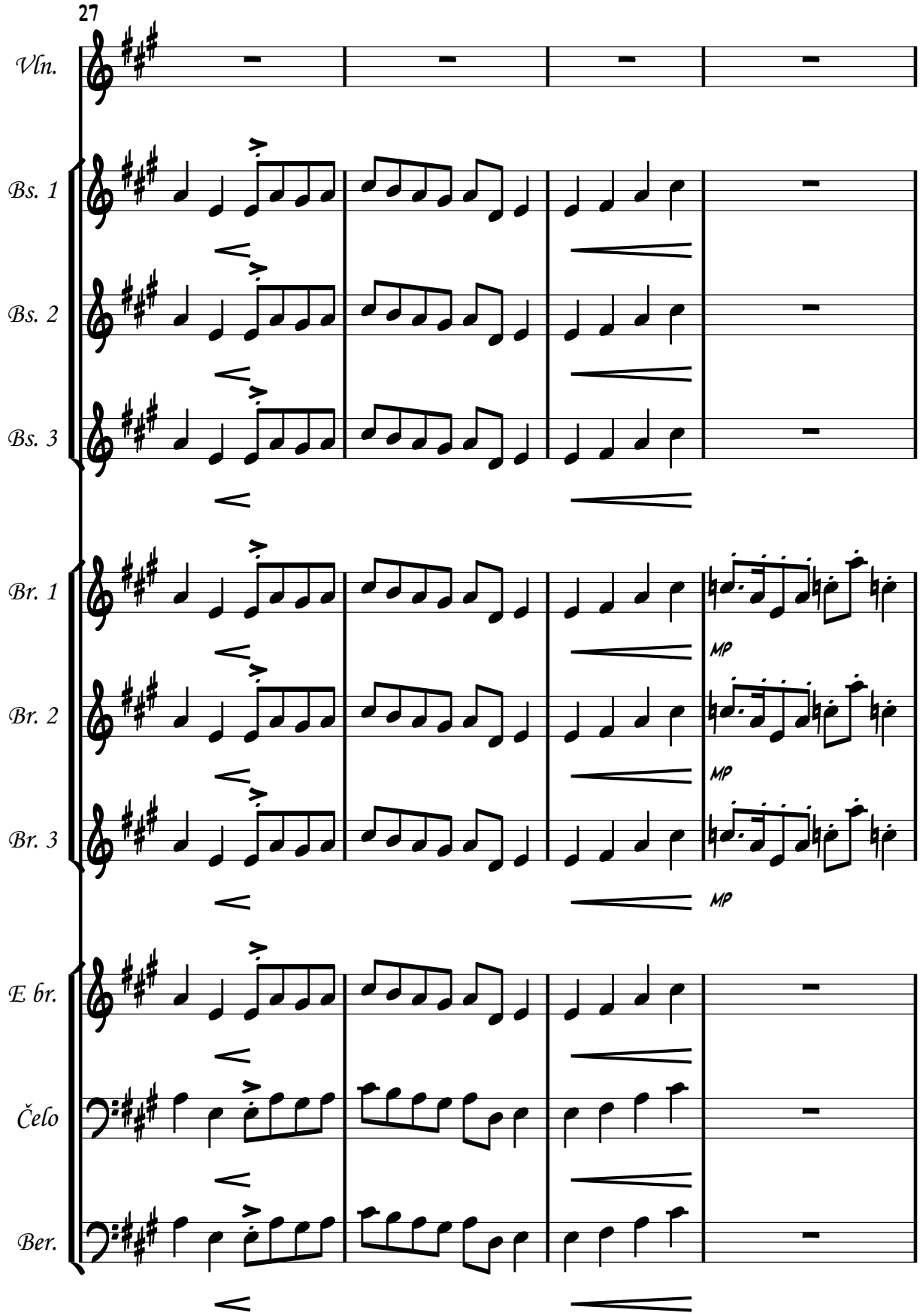
27
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
mp
mp
mp
E br.
Čelo
Ber.

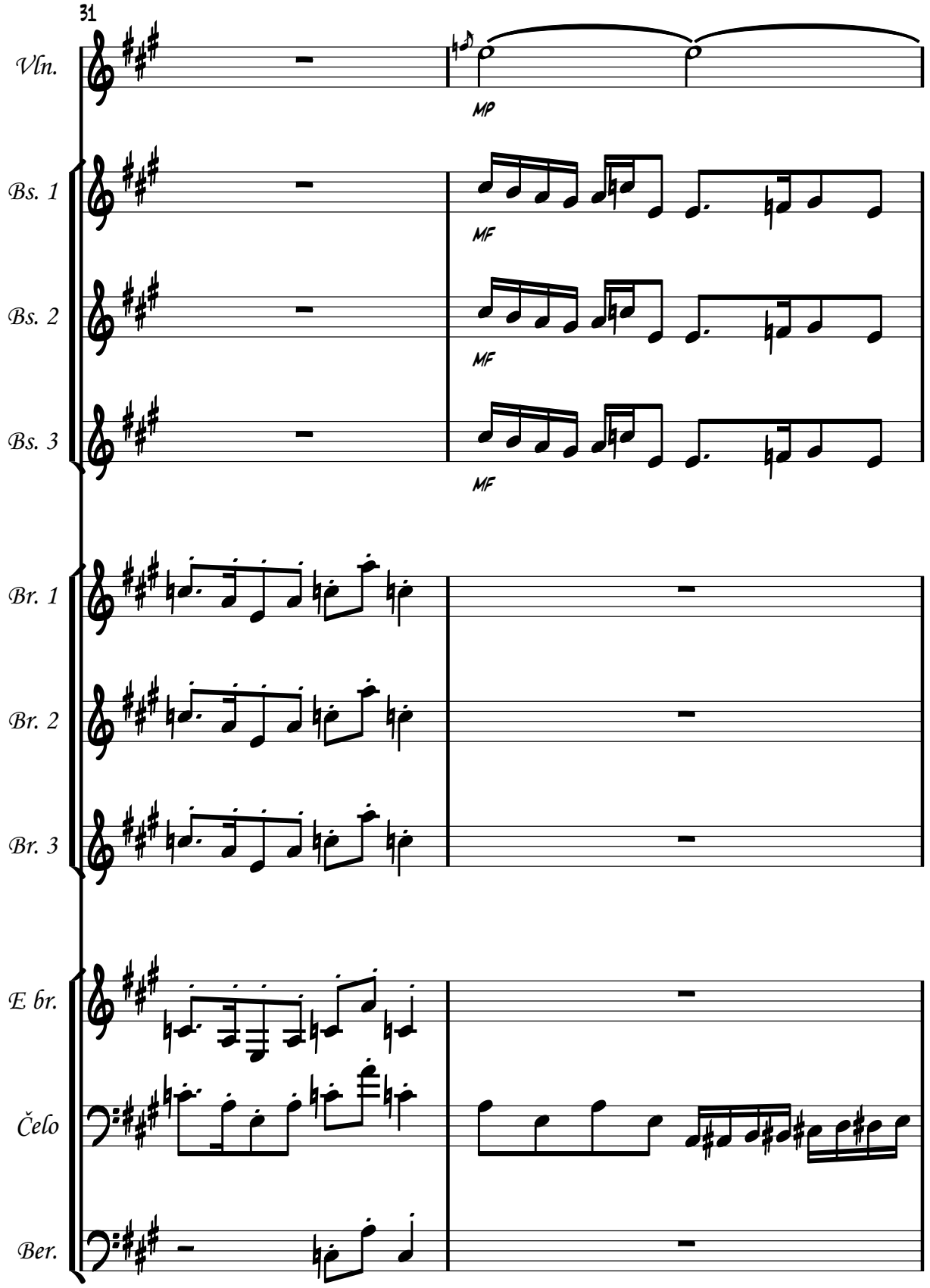
31
Vln.
MP
Bs. 1
MF
Bs. 2
MF
Bs. 3
MF
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

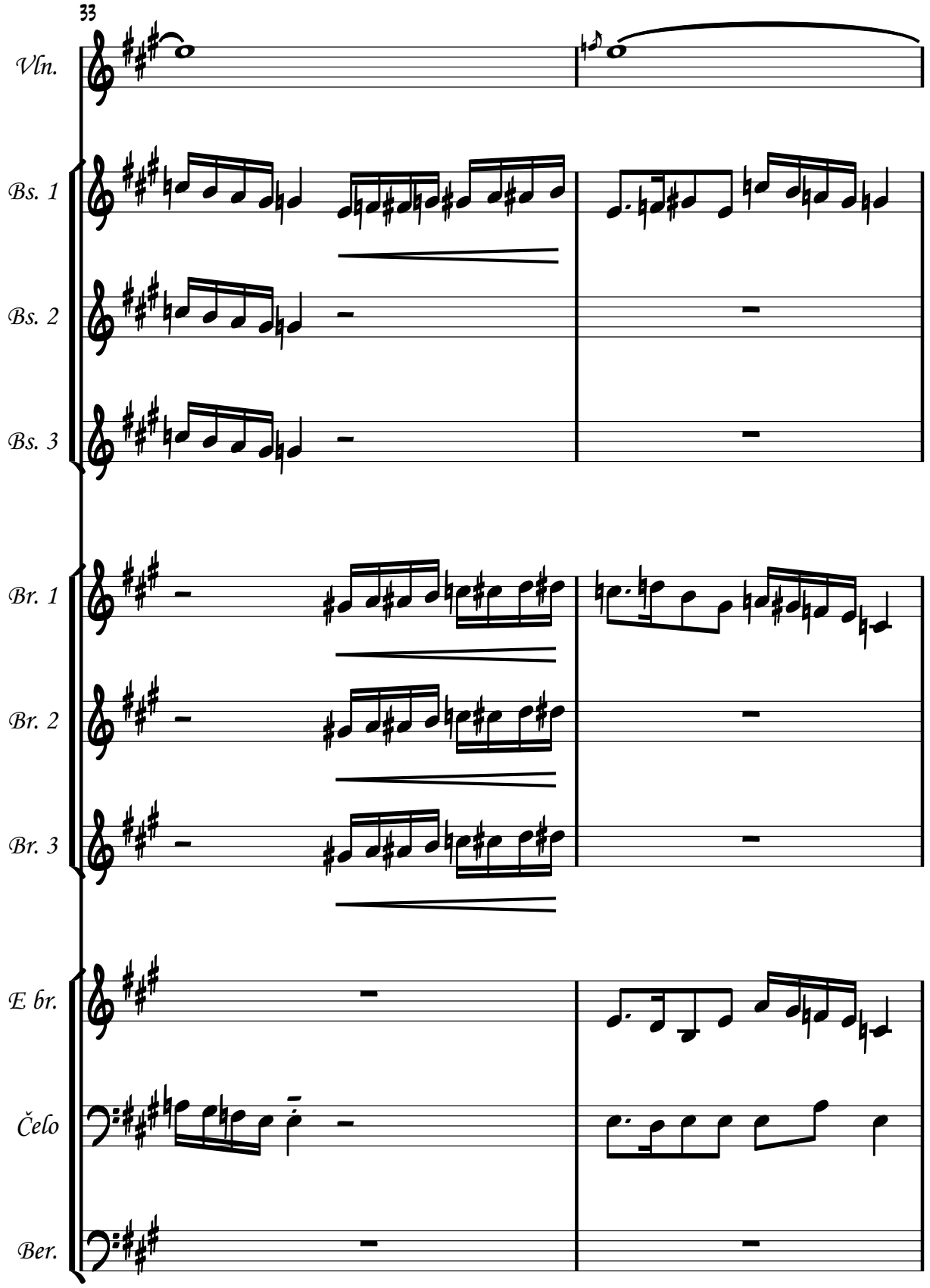
33
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

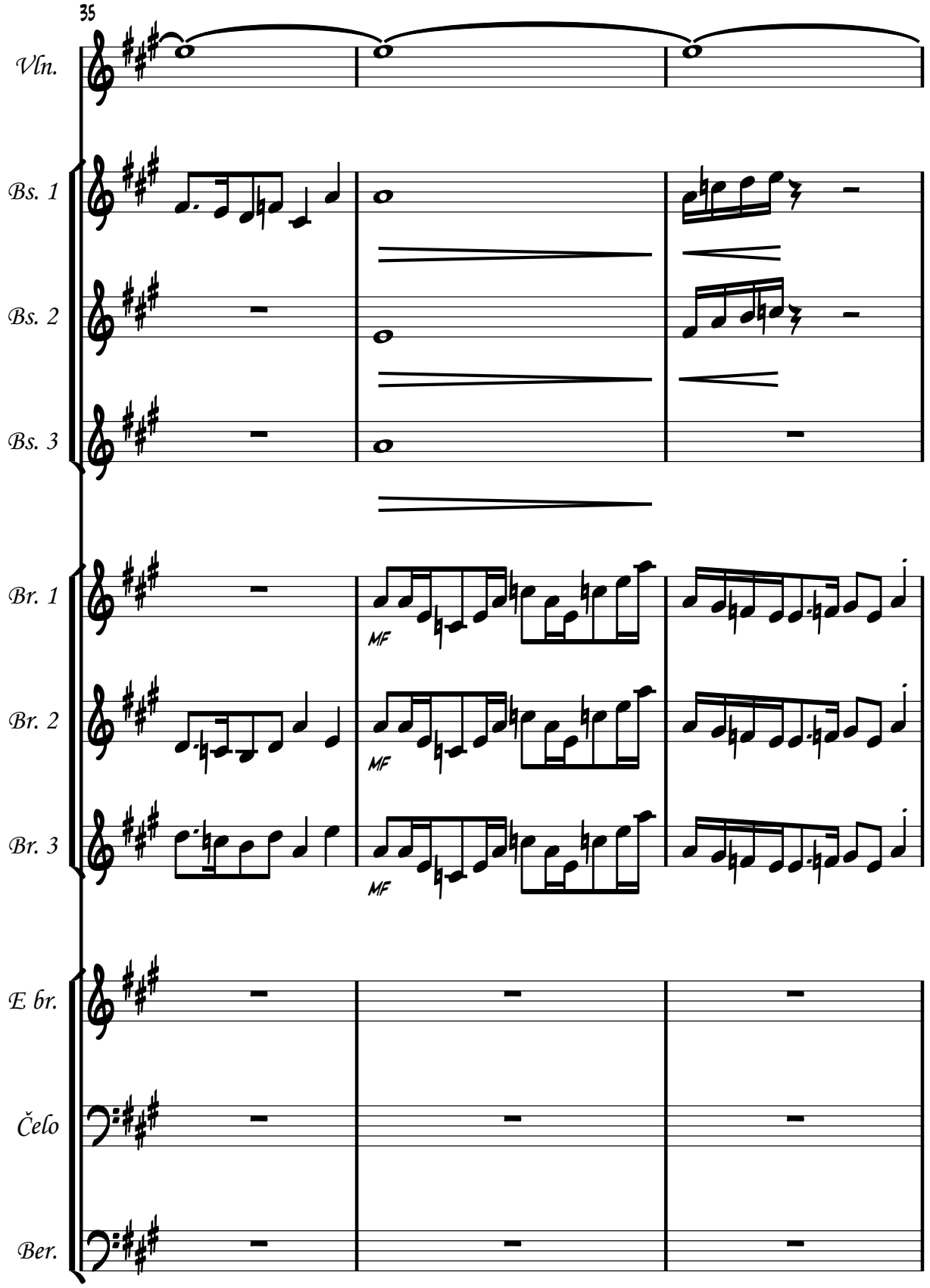
35
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
MF
MF
MF
E br.
Čelo
Ber.

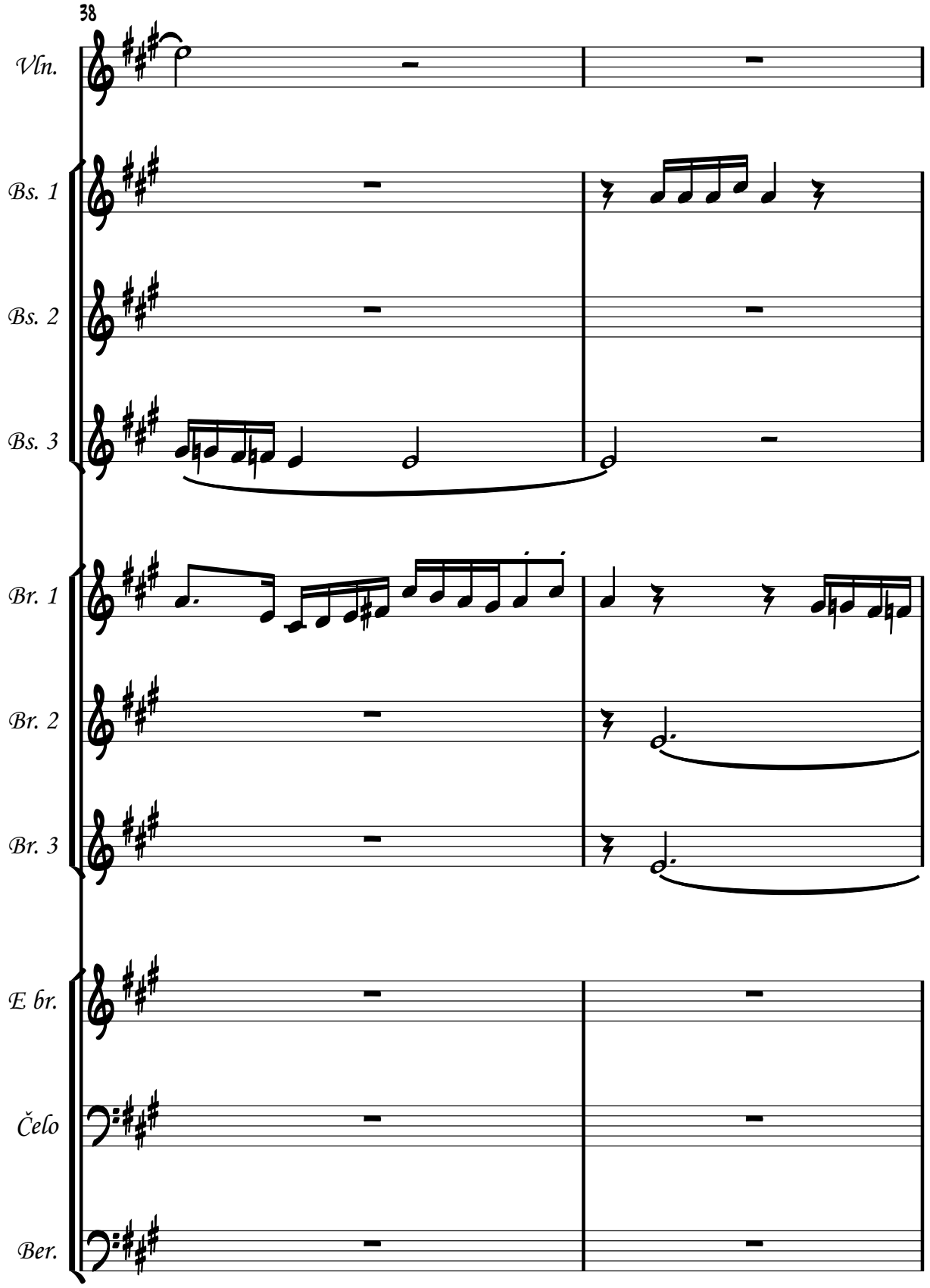
38
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

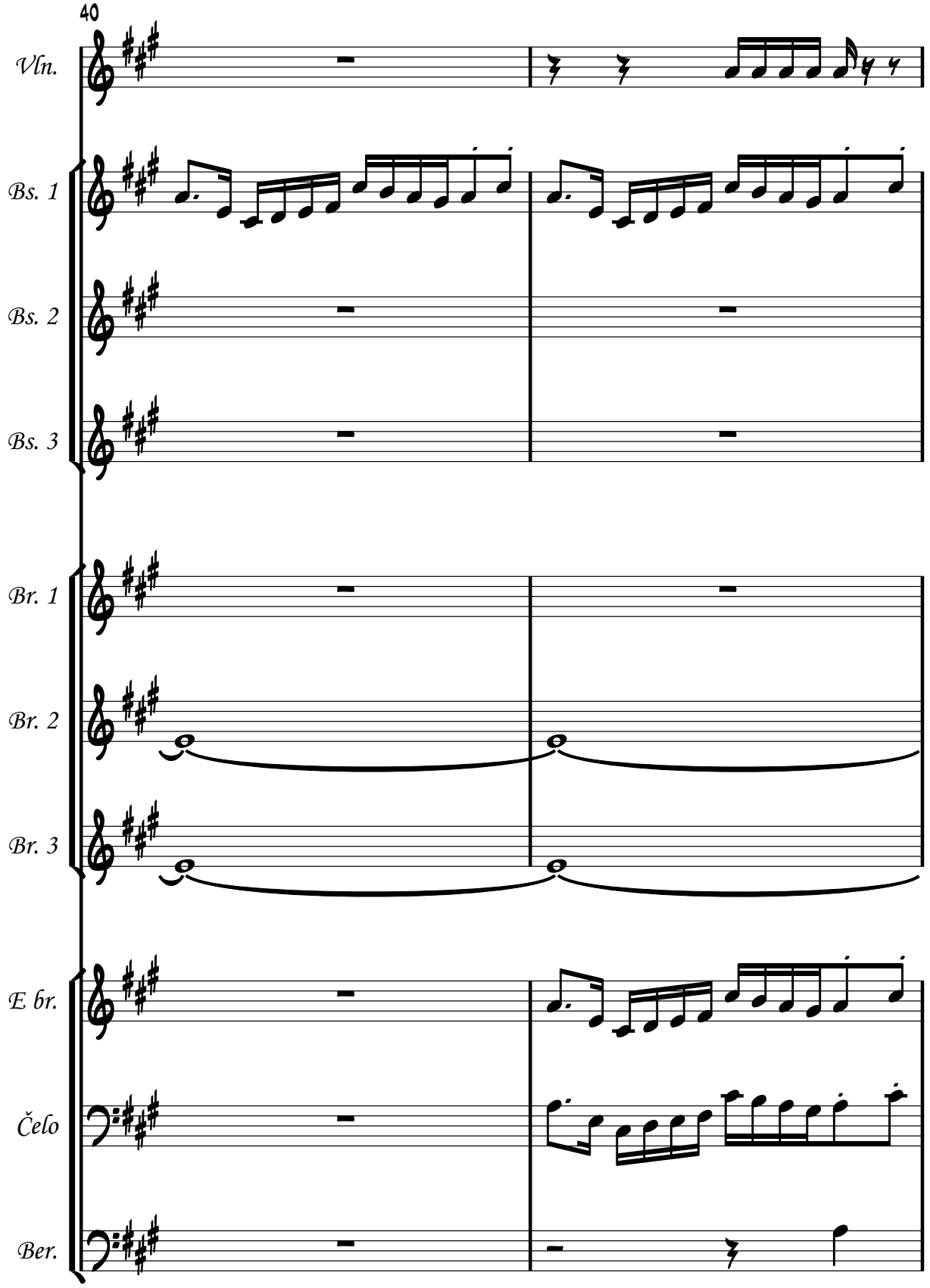
40
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

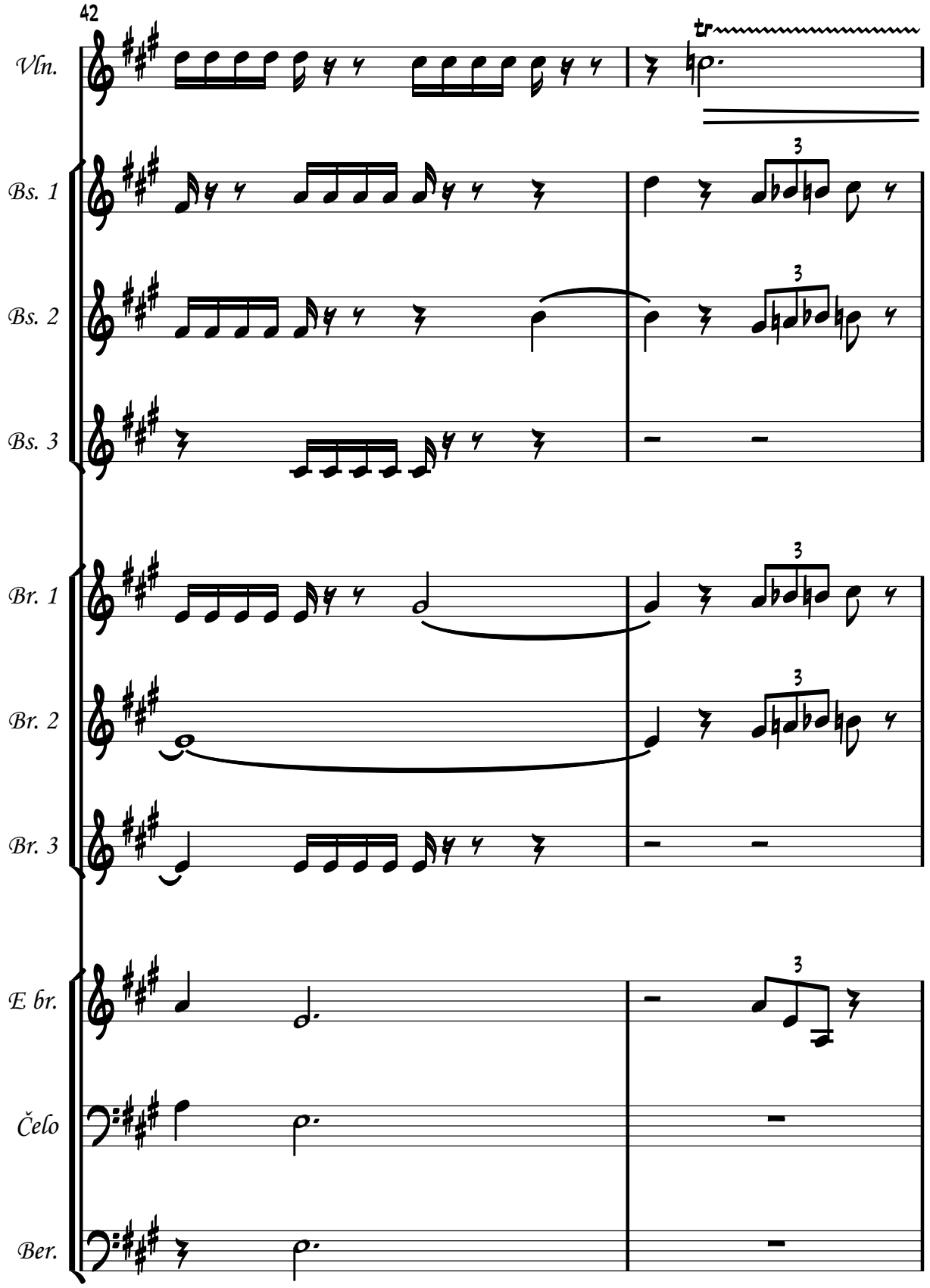
42
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

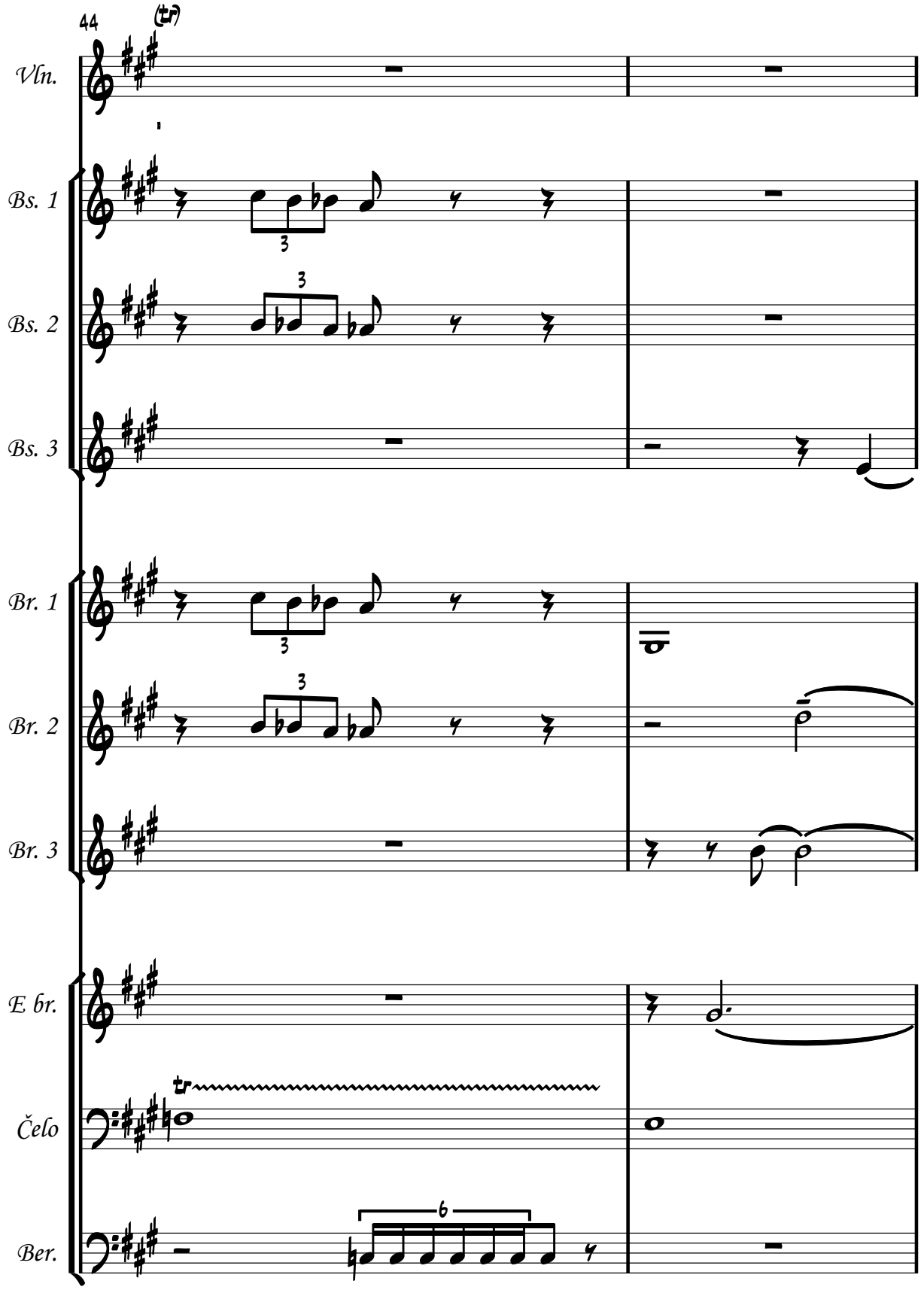
44
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

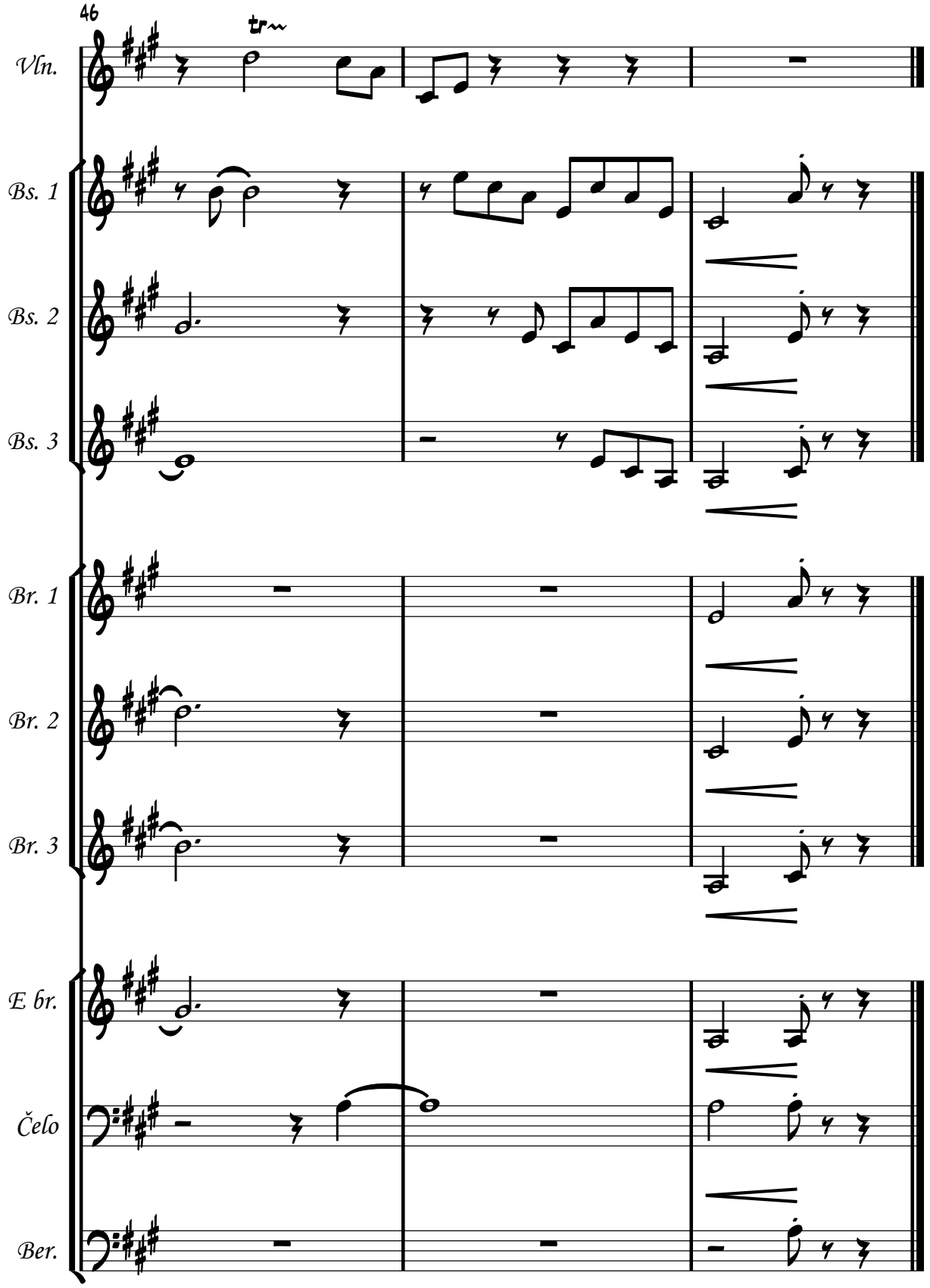
46
tr
Vln.
Bs. 1
Bs. 2
Bs. 3
Br. 1
Br. 2
Br. 3
E br.
Čelo
Ber.

3. ZAKLJUČAK

Pisanje ove kompozicije, kao i cijeli proces nastajanja iste probudio je u meni istinski osjećaj sreće. Osim što sam uspjela skladati zanimljivu i pitku skladbu, spoznala sam i zapravo dokazala s tom skladbom da imam *ono nešto* što se zove vlastiti skladateljski izraz, koji bi s vremenom mogao postati i šire prepoznatljiv ako se više posvetim komponiranju. Reakcija publike nakon praizvedbe, koja je srdačno pozdravila moj trud – to je doživljaj koji će ostati moje trajno nadahnuće u glazbi.

Budući da ovom kompozicijom doprinosim još uvijek pomalo siromašnoj tamburaškoj literaturi, odlučila sam da *Portret s Damom* zaslužuje dobiti svoj nastavak, koji će osvanuti u mojem diplomskom radu kao nastavak kompozicije koju ste upoznali čitajući i slušajući ovaj završni rad. Kompozicija *Portret s Damom* javno je izvedena na Umjetničkoj akademiji u Osijeku u izvedbi tamburaškog ansambla Umjetničke akademije i solista Hrvatskog Narodnog Kazališta u Osijeku Vilima Škreblina 2. lipnja 2017. na Petoj smotri studentskih kompozicija i aranžmana „Čujte i počujte“ kako je i bilo predviđeno u početku.

Zaključujem da je kompozicija neizbježna budućnost glazbenog stvaralaštva, te istoj trebamo posvetiti više pažnje, vremena i razumijevanja. Kao glazbeni pedagog, buduća magistra glazbene edukacije, usmjeravati ću učenika k skladanju što je više moguće.

Ovim putem zahvaljujem se mojoj mentorici red. prof. mr. art. Sanji Drakulić koja je svojim radom, vremenom i podrškom dala veliki doprinos nastanku ove kompozicije.

„Glazba je umjetnička tvorevina čiji se smisao sastoji u tome da isključivo u relacijama između realnih i zamišljenih tonova, koji se mogu približno matematički izraziti i fiksirati, ponavlja u malom poretke koji vladaju u velikom, tako da duh koji te poretke prepoznaje i prima, neposredno osjeća srodnost svog bića s cjelinom svijeta.“[6] Fochtovim riječima zaključiti ću ovaj rad. Skladateljski uradak *Portet s damom*, kruna je mog dosadašnjeg postojanja u muzici te mog glazbenog obrazovanja na preddiplomskom studiju Glazbene pedagogije.

[6]O lijepom, priredio Milivoj Pilja, Zagreb, Empyros, 1995., str.64

Peta smotra
kompozicija i aranžmana
studenata
Umjetničke akademije u Osijeku
U svečanoj dvorani
Umjetničke akademije u Osijeku
Ulica Kralja Petra Svačića 1/F
Petak
2 lipnja 2017
13:00 sati
Tamburaške
Zborske
i
klavirske
skladbe
AUTORI:
Aušić, Bobić
Boni, Čavar
Fadiga, Galik
Gašparović
Gjokaj, Jagodić
Karadža, Kir
Knežević
Kraševac
Križanec, Marguš
Masjar, Proleta
I. Pušić, J. Pušić
Rendulić, Škoro
Šmitpeter, Španić
Vestić, Zdravković
IZVODE:
Komorni tamburaški ansambl UAOS
Vokalni ansambli studenata
Umjetničke akademije u Osijeku
SOLISTI:
Hrvoje Aušić, klavir
Ivan Bobić, klavir
Ognjen Zdravković, klavir
Kristian Boni, violina
UMJETNIČKI VODITELJI:
Tihomir Ranogajec, asistent
Marko Sesar, umj. sur.
Red. prof. mr. art. Sanja Drakulić
umjetnička
akademija
u osijeku

4. SAŽETAK S KLJUČNIM RIJEČIMA

Kada bi se *Portet s damom* trebao sažeti u nekoliko rečenica, ja bih rekla da je to portret prekrasne dame violine koja svojom gracioznošću i prekrasnom energijom pleše oko svakog izvođača i svojim prekrasnim bojama ulazi u srce svakog slušatelja, a svakom biću stavlja osmijeh na lice. Ako slika govori tisuću riječi, glazba oslikava tisuću slika.

KLJUČNE RIJEČI
Kompozicija, portret, orkestar, tambure, solist, violina, tamburaški orkestar.

5. LITERATURA

O lijepom, priredio Milivoj Pilja, Zagreb, Empyros, 1995.
Literatura povezana s predmetom Priređivanje za ansamble II i Osnove kompozicije

6. PRILOG

Audio zapis na CD-u.
Program koncerta na kojem je praizvedeno djelo.

Peta smotra kompozicija i aranžmana studenata Umjetničke akademije u Osijeku

U Svečanoj dvorani Umjetničke akademije u Osijeku

Ulica Kralja Petra Svačića 1/F

ČUJTE I POČUJTE!♫♫♫♫♫♫

Petak 2. lipnja 2017. 13:00 sati
Tamburaške zborske i klavirske skladbe

PROGRAM

Odabrani hitovi filmske glazbe priređene za tamburaški orkestar

Antonia Jagodić:
Henry Mancini: THE PINK PANTHER THEME

Ivana Pušić:
Nino Rota: THE GODFATHER THEME

Dorijana Škoro:
John Williams: IMPERIAL MARCH / STAR WARS

Matea Fadiga:
Eric Idle, Monty Python: ALWAYS LOOK ON THE BRIGHT SIDE OF LIFE / LIFE OF BRIAN

Ivan Karadža:
James Horner: MY HEART WILL GO ON / TITANIC

Hrvoje Aušić:
John Williams: CANTINA BAND / STAR WARS

Ivona Kir:
Robert Folk: POLICE ACADEMY MARCH

Aleksandar Gašparović:
Édith Piaf: LA VIE EN ROSE

Ognjen Zdravković:
Maurice Jarre: LARINA PJESMA / DOKTOR ŽIVAGO

Marijan Čavar:
Ennio Morricone: ONCE UPON A TIME IN THE WEST

Matea Fadiga:
PORTRET S DAMOM, za violinu i tamburaški orkestar

IZVODI:

Komorni tamburaški ansambl UAOS-a

Jelena Pušić:
HOPA CUPA, SKOČI

Ivan Rendulić:
MOJA DIRIDIKA

Marija Kraševac:
HOPA CUPA, SKOČI

Dora Vestić:
TULIPAN, JORGOVAN

Denis Marguš:
VEHNI, VEHNI FIOLICA

Zlatko Galik:
O, SVETI IVANE

Valentina Šmitpeter:
TEKLA VODA KARAŠICA

Martina Proleta:
ZDRAVO BUDI MLADI KRALJU

Krešimir Križanec:
U LIVADI POD JASENOM

Kristijan Boni:
KI SO DEČKI KAJ VALJALI

Petra Španić:
JA POSIJAH REPU

Mihaela Gjokaj:
PJEVALA JE PTICA KOS

Klavirske skladbe

Hrvoje Aušić: PRELUDIJ
Izvodi: Hrvoje Aušić

Ognjen Zdravković: VALCER
Izvodi: Ognjen Zdravković

Ivan Bobić:
VALCER IZ SUITE MAŠTARENJE
PITORESKNA SUITA
Izvodi: Ivan Bobić, klavir

Umjetnički voditelji:
Tihomir Ranogajec, asistent
Marko Sesar, umjetnički suradnik
red.prof.mr.art. Sanja Drakulić